JP „Srbijašume“ Beograd

GODIŠNJI PROGRAM UPRAVLJANJA RIBARSKIM PODRUČJEM: “LEPTERIJA – SOKOGRAD” ZA 2024. GODINU

Stručno lice
Ivana Stanković

dipl.inž.polj. za stočarstvo, spec. za lovnu privredu

Beograd, 2023. godine

Pravni osnov

Na osnovu čl.17. Zakona o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („*Službeni glasnik RS" br. 128/14* i *95/18 – dr. zakon*), korisnik donosi Godišnji program upravljanja ribarskim područjem „Lepterija-Sokograd" za 2024. godinu.

Članom 19. ovog Zakona predviđeno je da Godišnji program upravljanja ribarskim područjem sadrži:

1. Procenu biomase i ribolovnog pritiska na riblji fond na osnovu godišnjih statističkih pokazatelja ulova ribolovaca i ribara;
2. dozvoljeni godišnji i dnevni izlov ribe po vrstama;
3. dinamiku poribljavanja ribarskog područja po vrstama i količini riba, vremenu i mestu poribljavanja, kao i potrebna novčana sredstva;
4. mere i način zaštite i održivog korišćenja ribljeg fonda;
5. program edukacije rekreativnih ribolovaca.

Godišnji program upravljanja ribarskim područjem „Lepterija-Sokograd" za 2024. godinu se donosi prema gore navedenim poglavljima, u skladu sa Programom upravljanja ribarskim područjem „Lepterija - Sokograd" za period 2023-2032. godine (Saglasnost Ministarstva zaštite životne sredine, broj 324-07-222/2021-04 od 11. februara 2022. godine).

1. PROCENA BIOMASE I RIBOLOVNOG PRITISKA NA RIBLJI FOND NA OSNOVU GODIŠNJIH STATISTIČKIH POKAZATELJA ULOVA RIBOLOVACA I RIBARA

Uredbom Vlade Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 25/2002) klisura reke Sokobanjske Moravice stavljena je pod zaštitu kao predeo izuzetnih odlika (PIO) "Lepterija-Sokograd", utvrđena je za prirodno dobro od velikog značaja i svrstana u II kategoriju zaštite.

Područje "Lepterije-Sokograd" obuhvata teritoriju opštine Sokobanja površine 345,33 ha.

Glavni vodotok je kanjonski deo reke Sokobanjske Moravice u dužini od oko 5 km. Sokobanjska Moravica kao reka krečnjačkog područja ima relativno veća variranja vodostaja, tokom proleća vodostaj je najviši, a najniži tokom leta i rane jeseni. Na ovom području se nalazi par kraških i termalnih izvora.

Ribarasko područje “Lepterija-Sokograd” ustanovljeno je na reci Sokobanjskoj Moravici u granicama Predela izuzetnih odlika “Lepterija-Sokograd”.

Ekosistem reke Sokobanjske Moravice ima karakteristike brdske reke, krečnjačkog karaktera na nadmorsoj visini od 400 do 600 m, odlikuju se relativno brzim tokom vode (0,8 do 1,8 m/s), kamenitim dnom i prosečnom širinom korita oko 4,5 m. Temperatura vode kreće se u istraživanom periodu od 2,7 °C tokom zime do 21°C tokom leta.

U reci Sokobanjskoj Moravici dominiraju predstavnici oksifilnih i mezostenotermnih grupa beskičmenjaka i to pre svega larve insekata Ephemeroptera i Trichoptera kao i amfipodni rakovi iz roda Gammarus. Konstantovano je i značajno prisustvo zelenih končastih algi iz roda Cladophora i crvenih algi iz roda Lemanea.

Na ribarskom području “Lepterija-Sokograd” ribolov je zabranjen.

Procena biomase i prirasta ribljeg fonda

U periodu od 2012. do 2019. godine, u granicama ribarskog područja „Lepterija-Sokograd“, konstatovano je prisustvo 6 vrsta riba u reci Sokobanjskoj Moravici i to: pliska ili dvopruga uklija (*Alburnoides bipunctatus),* potočna mrena (*Barbus balcanicus),* klen (*Squalius cephalus*), brkica (*Barbatula barbatula*), krkuša (*Gobio obtusirostris*) i potočna pastrmka (*Salmo trutta*). Stanje ribljeg fonda u proteklom periodu i tokom 2019. na osnovu biomase i realne produkcije konstantovanih ribljih vrsta prikazano je u tabeli 1.

Tabela 1. Stanje ribljeg fonda u proteklom periodu i tokom 2019. na osnovu biomase i realne produkcije konstantovanih ribljih vrsta.

Godina	**2012.**		**2016.**		**2019.**	
Vrsta ribe	Biomasa kg/km	Realna produkcija kg/km	Biomasa kg/km	Realna produkcija kg/km	Biomasa kg/km	Realna produkcija kg/km
potočna pastrmka (*Salmo trutta*)	-	-	55,6	52,8	-	-
potočna mrena (*Barbus balcanicus)*	2,8	-	4,2	6.1	56,8	46,4
klen (*Squalius cephalus*)	-	-	6,3	4,7	70,7	60,4
pliska ili dvopruga uklija (*Alburnoides bipunctatus)*	1,9	0.5	0,5	-	5,14	4,99
krkuša (*Gobio obtusirostris*)	-	-	-	-	1,96	-
brkica (*Barbatula barbatula*)	0,1	-	-	-	0,04	
UKUPNO	4,8	0,5	66,6	63,6	134,6	111,8
SVEGA za celo područje	**16,32**	**1,7**	**333**	**318**	**457,6**	**380,1**

Istraživanja ribolovnih voda ribarskog područja "Lepterija Sokograd" tokom 2019. godine, ukazuju na bolje stanje ribljeg fonda u odnosu na protekli period, posebno kada se upoređuje stanje populacija klena (*Squalius cephalus*) i potočne mrene (*Barbus balcanicus).* Mereni parametri za ove dve riblje vrste imaju veoma povoljne odnose, pa je tako njihova realna produkcija znatno veća od potencijalne.

Sa druge strane zapaža se odsustvo potočne pastrmke *(Salmo trutta)* tokom 2019. godine. Uzimajući u obzir rezultate iz prethodnih godina, verovatno je ova vrsta zbog više temperature vode migrirala u gornji tok reke sa prosečno hladnijom vodom.

Na osnovu Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (*"Službeni glasnik RS" br. 5/10, 47/11, 32/16 i 98/16)* na ribarskom području nisu prisutne strogo zaštićene riblje vrste. Zaštićene riblje vrste i to: *Alburnoides bipunctatus* (Bernska konvenkcija dodatak III, zaštićene vrste faune), *Barbus balcanicus* (Pravilnik-ribolovno značajna vrsta "R", Direktiva o staništima - prilog V), *Gobio obtusirostris* i *Squalius cephalus* (Pravilnik – ribolovno značajne vrste "R") imaju stabilne populacije na ovom ribarskom području.

2. DOZVOLJENI GODIŠNJI I DNEVNI IZLOV RIBE PO VRSTAMA

Ceo tok reke Sokobanjske Moravice koji protiče kroz ribarsko područje "Lepterija - Sokograd" proglašen je za posebno stanište riba. Ovo posebno stanište ima veliki značaj za očuvanje ribljeg fonda ne samo ribarskog područja "Lepterija -Sokograd" već i ribljeg fonda celog ekosistema reke Sokobanjske Moravice. Metapopulacije ribljih vrsta na ovom delu toka predstavljaju prirodni rezervat specijske i genetičke raznovrsnosti.

Na reci Sokobanjskoj Moravici u granicama ribarskog područja "Lepterija-Sokograd" zabranjen je svaki oblik ribolova tokom 2024. godine.

3. DIMANIKA PORIBLJAVANJA RIBARSKOG PODRUČJA PO VRSTAMA I KOLIČINI RIBA, VREMENU I MESTU PORIBLJAVANJA, KAO I POTREBNA NOVČANA SREDSTVA

Na osnovu prikazanih rezultata stanja i strukure ribljeg fonda, Programom upravljanja ribarskim područjem "Lepterija - Sokograd" za period 2023-2032. godine, poribljavanje kao mera unapređenja ribljeg fonda nije predviđeno.

Tokom 2024. godine poribljavanje nije planirano kao ni izdvajanje novčanih sredstava za tu namenu.

4. MERE I NAČIN ZAŠTITE I ODRŽIVOG KORIŠĆENJA RIBLJEG FONDA

Tokom 2024. godine sprovode se sledeće mere zaštite:

- Na posebnom staništu riba koje obuhvata ceo tok reke Sokobanjske Moravice koji protiče kroz zaštićeno područje i ograničeno je koordinatama: N: 43.642657 i E: 21.881436 do N: 43.640420 i E: 21.902004 preduzimaju se sledeće mere i zabrane:
  - granice posebnog staništa riba su adekvatno obeležene;
  - zabranjene su sve aktivnosti i radnje kojima se mogu narušiti prirodne ekološke odlike posebnog staništa riba. Zabrana navedenih radnji je istaknuta na vidnom mestu, na info-tabli;
  - posebno stanište riba se obilazi redovno i kontroliše njegovo stanje i očuvanost.

- Organizuje se pojačano čuvanje delova reke na kojima se mresti potočna pastrmka (*Salmo trutta*) takozvana “bojišta” i to tokom celog procesa trajanja mresta.

- Redovnim kontrolama i obilascima područja, sprečava se svaki pokušaj samoinicijativnog ili nestručnog poribljavanja, odnosno unošenje neke alohtone vrste (ili alohtonog haplotipa potočne pastrmke) u ribolovnu vodu ribarskog područja.

- Stalna kontrola podrazumeva i mere opomena i udaljavanja sa ribolovne vode ili sankcionisanja u granicama ovlašćenja svih ribolovaca koji ne poštuju zabranu ribolova, odnosno bave se krivolovom na ovom području.

- Obaveštava se nadležni inspektor zaštite životne sredine o svakom uočenom obliku zagađivanja reke na ribarskom području. Ovo podrazumeva otkrivanje mogućih posledica izlivanja otpadnih voda iz ruralnih naselja uzvodno od zaštićenog područja kao i odlaganje čvrstog otpadnog materijala posebno od strane turista na obalama reke.

5. PROGRAM EDUKACIJE REKREATIVNIH RIBOLOVACA

Imajući u vidu specifičnost područja i njegov značaj kao posebno stanište riba gde rekretaivni ribolov nije dozvoljen, edukacija rekreativnih ribolovaca vrši se preko sadržaja štampanog edukativnog materijala u vidu brošure, sa zakonskim i podzakonskim pravilima ponašanja rekreativnih ribolovaca na ribolovnoj vod.

Edukacija rekreativnih ribolovaca u 2024. godini organizovaće se u skladu sa Pravilnikom o obimu i sadržini programa edukacije rekreativnih ribolovaca *(“Službeni glasnik RS” br. 3/16)*. Predviđeno je održavanje dva zajednička edukativna skupa sa ribarskim područjem „Sićevačka klisura“.